

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на тема:

Лингводидактичен модел за многоезично обучение (на основата на ливанската образователна и езикова политика)

за придобиване на **образователна и научна степен „Доктор“**

в научна област **1.1. Педагогически науки**

в професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по...**

(Методика на обучението по чужд език – Английски език)

Автор на дисертационния труд: Анатоли Василев Дешев, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“ при Факултета по класически и нови филологии на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Научен Ръководител: доц. д-р Милена Петрова Йорданова

Рецензент: доц. Весела Славова, доктор, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по специализиран френски и английски език), Департамент за езиково обучение и информационни технологии към Национална спортна академия „Васил Левски“.

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Рецензирането на материалите е съгласно заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за назначаването на научното жури, № РД 38 – 590/ 11.10.2019 г.

Анатоли Дешев е представил всички необходими документи, изисквани за разглеждане в рамките на процедурата по защитата на дисертационния труд.

1. ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Анатоли Дешев завършва магистратура в НВУ „Васил Левски“, гр. В. Търново през 2002 г. със специалност гръцка филология. През 2005 г. се дипломира като специалист по „Държавна администрация и международно право“ в Центъра за следдипломна квалификация към УНСС. От 2008 г. Анатоли Дешев работи към Министерството на външните работи. Владее отлично английски и гръцки език. Докторантът има много добро ниво на владене на арабски и руски език.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представената за рецензия докторска дисертация е в обем от 304 страници, включително списък на използваната литература (31 източници на кирилица и 94 източници на латиница). В основния текст на дисертацията са включени 18 фигури и 73 таблици.

Актуалността на разглеждания от докторанта научен проблем е неоспорима от гледна точка на съвременните тенденции, обуславящи ролята и развитието на лингводидактологията, както и успеха на европейските образователни политики в областта на насърчаването на многоезичието и изучаването на чужди езици. Изследванията, представени в дисертационния труд са широко обхватни и задълбочени с насоченост към проучването и анализа на ливанската образователна и езикова политика.

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави и заключение. Първата глава е посветена на прегледа на теоретичните основания за осъществяването на изследването. Втората глава проследява в исторически план развитието на ливанската езикова политика, като е направен опит за открояване на специфичния за блискоизточния регион ливански мултилингвизъм. В трета глава се разглеждат особеностите и етапите в изграждането на съвременната ливанска образователна политика с фокус върху новаторската концепция за изграждане на трилингвална образователна национална система. В четвъртата глава е представен иновативен оптимизиран трилингвален модел като е поставен акцент върху концептуализирането и структурирането му. Очертана е и процедурата по

валидирането и апробирането на новоразработения модел. В заключителната глава се обобщават постигнатите резултати и се формулират приносните моменти в настоящия дисертационен труд.

3. ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Целта на дисертационния труд е насочена към проучването на ливанската езикова практика на мултилингвизъм и плурилингвизъм и реконструкционното ѝ моделиране чрез разработването на лингводидактически модел за многоезиково обучение, насочен към системно овладяване на съответните чужди езици за свободна и професионална комуникация. В съзвучие с целта са разработени конкретни задачи, които аналитично определят отделните етапи в разработването, изследването и валидирането на конкретния лингводидактически модел.

Обект на дисертацията е проучването на същността, спецификата, функциите и формите на многоезиковото обучение. Предмет на изследването е съвременният ливански модел за многоезиково обучение, разглеждан във времевите рамки на ХХІ век. Хипотезата е формулирана динамично като чрез проучване и анализ се доказва ефективността на съвременната ливанска образователна и езикова политика, което довежда до конструирането на „ефективен лингводидактически модел за многоезиково обучение с потенциал за трансфериране на положителни практики в други образователни системи“. Представеното детайлно проучване на лингводидактическия модел на многоезиково обучение в Ливан е предпоставка за съставяне на работещи концепции за оптимизиране на чуждоезиковото обучение в България. Изградена е структурирана теоретична постановка, която позволява научното и обосновано разглеждане на многоезичието в изпълнение на изискванията за високо качество на обучението и придобиването на професионални компетенции, съответстващи на критериите на Европейския съюз за образование и професионално развитие. Методът на изследване, използван в дисертационния труд е комплексен и включва лингводидактическо реконструиране и педагогическо моделиране, съчетан с метода за езиковото и образователно профилиране, както и с анкетния метод, използван при провеждането на теренни проучвания. Те обхващат „необходимия и достатъчен брой

водещи обществени и частни училища, репрезентативни за съвременната ливанска образователна ситуация.,,

4. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И АНАЛИЗИ

Резултатите са представени и дискутирани в рамките на 200 страници и са онагледени с 18 фигури и 73 таблици. Изследвани са съществуващите методи в обучението в ливанските средни учебни заведения. Анализирани са тенденциите в развитието на чуждоезиковото обучение в Република Ливан през последните десетилетия. Представени са теоретични постановки, нормативни документи и авторски концепции относно чуждоезиковото обучение в средното и висшето образование в Ливан. В дисертационния труд е направен анализ на съвременното състояние на чуждоезиковото обучение в началното, средното и висшето образование в Република Ливан. Разгледани са основните изисквания към образованието и квалификацията на преподавателите, както и са анализирани огромно количество данни, свързани с броя на учениците в държавните и частните училища, хорариума на изучаваните три езика и учебните дисциплини, преподавани на трите езика. Въз основа на направения анализ се извеждат положителните практики на ливанския образователен модел, като се констатира ограничаването за формиране на равнопоставени компетентности по трите изучавани езика.

5. ЗНАЧИМОСТ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ОЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ

Дисертационният труд представя доста широкообхватна картина на избрания от докторанта научен проблем за изследване на многоезичието и определяне на статута на чуждите езици в Ливан, които са от основополагащо значение за изучаването на ливанския лингводидактичен модел. Разгледани са езиковите политики на Ливан по отношение на арабския, френския и английския език, като са изтъкнати съществени актуални тенденции по отношение на билингвизма и трилингвизма. Акцентът е поставен върху извеждането на определение за триезиково обучение и установяването на релативните му характеристики. Осъществен е критичен анализ на съвременното състояние на чуждоезиковото обучение в началното, основното, средното и висшето образование в Република Ливан, който

предоставя възможността да се предложи модел за трансфер на положителни практики по отношение на образователната система на Република България.

По отношение на приносите дисертационният труд представя сериозен научен и образователен опит да се повиши качеството на чуждоезиковото обучение, като се трансферират добри практики, заимствани от ливанската езикова политика. Изграждането на авторски трилингвален модел е научно достижение не само по отношение на чуждоезиковото обучение, но и на образователната система на България. Апробирането му има практико-приложна стойност както по отношение на изучаването на повече от един чужд език, така и на повишаването на мотивацията за изучаване на езици. Настоящия дисертационен труд притежава оригиналност по отношение на представеното научно изследване, тъй като в България не е правено подобно изследване на многоезиковото обучение.

6. ОЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Публикациите, представени от докторанта и свързани с темата на дисертационния труд са три самостоятелни, които са реализирани в авторитетни български и международни издания.

7. СЪОТВЕТСТВИЕ НА АВТОРЕФЕРАТА С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът в обем от 24 страници е съставен според изискванията за този вид публикации, където съдържанието на дисертационния труд е предадено ясно, точно и добре структурирано. Авторефератът съдържа основните научни приноси на докторската дисертация.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Анатоли Дешев отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Трудът е разработен в съответствие със съвременните стандарти и представя получените научно-теоретични и практико-приложни резултати като **ново знание** с приносен характер в развитието на съвременната лингводидактология.

Предлагам с убеденост на членовете на Научното жури на докторанта Анатоли Дешев да бъде присъдена научната степен „Доктор“.

09.12.19 г.

Рецензент: доц. Весела Славова, доктор